

Knihovnicko-informační zpravodaj U Nás

Vyšlo: 12.10.2004

Číslo: Ročník 14 (2004), Číslo 3

Sekce: Ecce homo

Název článku: František Halas (Brno 3. 10. 1901 - Praha 27. 10. 1949)

Autor: Aleš Fetters

Zdroj: <http://unas.svkhk.cz/clanek.asp?id=451>

František Halas (Brno 3. 10. 1901 - Praha 27. 10. 1949)

Aleš Fetters

Až už jen ten starý drzgrešle dub bude chrastit svými měďáky, zatím co ostatní listnáči bédně stanou v holém odrání, já se tam vrátím.

Básník František Halas zemřel 27. října 1949, krátce po svých 48. narozeninách. Už v roce 1941 napsal: *Narodil jsem se v Brně, ale mé srdce a mé smysly jsou doma na Českomoravské vysočině, tam na Kunštátsku, odkud pochází celý můj rod. Je tam ještě plno šlépějí mých dědů a báb a Halasama se to tam jen hemží. Tam bych se chtěl jednou schoulit v posledku svých dnů.*

Vysočina mu učarovala již v dětství, v Kunštátě pobýval pravidelně od léta 1938, nalézal tam klid pro práci i pro své srdce. Nalezl tam klid i po své předčasné smrti, vrátil se tam ve smutném listopadu před 55 lety.

Náš kraj poznal Halas zejména díky svým literárním přátelům. Besedoval se svými čtenáři v Hradci Králové, v Náchodě, v Dobrušce, Rychnově, Kostelci nad Orlicí, ve Dvoře Králové, v Hořicích a asi i leckde jinde.

Mám ještě plné oči toho Vašeho kraje, napsal Karlu Michlovi po besedě v Náchodě, kterou uspořádala odbočka Družstevní práce v sobotu 16. listopadu 1935. Úvodní projev o básníkovi a jeho díle měl profesor gymnázia Josef Matouš, znalec polštiny, s nímž se Halas později sblížil. Karel Michl pozval pak Halase na besedu do Dobrušky. Tam mluvil 15. června 1936 o smyslu poezie. Poznal tam i pozoruhodného písmáka Václava Hončla. Na noc byl tehdy Halas u Jaromíra Johna v Novém Městě nad Metují, odkud si pak udělali výlet do Opočna, tam se náhodně setkali se spisovatelem Egonem Hostovským, a na nedalekou Skalku se zámekem a starým židovským hřbitovem, známým z Jiráskova Temna.

Na podzim 1936 pozvali náchodští představitelé Družstevní práce na besedu o postoji českého spisovatele k aktuálním otázkám Vladislava Vančuru a Karla Nového. Ti přizvali k „automobilovému zájezdu“ i Františka Halase se ženou. Byla to jakási jejich svatební cesta. Z Nového Města sem přijel také Jaromír John, a tak byla beseda v sobotu 24. října 1936 v Beránku obsazena vskutku exkluzivně. V neděli pak celá společnost zajela do České Skalice a Ratibořic. Tady byl i jeden z impulzů pro vznik sbírky Naše paní Božena Němcová, která vyšla v únoru 1940. Verše z této sbírky byly přednášeny už začátkem prosince 1939 na besedě v Rychnově nad Kněžnou. Tehdy Halas navštívil i Dvůr Králové, kde byl hostem

malíře Aloise Wachsmána. Ve druhé fázi války besedy ustaly.

V letech protektorátních byl Halas v pravidelném styku s profesorem náhodského gymnázia Josefem Matoušem. Na podkladě jeho doslovných překladů tehdy vytvářel Halas básnické překlady polské klasické poezie. Posílal je pak zpět k připomínkám: *Prosím Tě opravdu upřímně, abys zasahoval bez milosti a byl přísnější. Já opravdu netrvám na ničem. Překlad je práce věčná.* To psal Halas 11. července 1944.

Situace poválečná strhla Halase jiným směrem, byl i politicky aktivní. S československou delegací navštívil v září 1947 Sovětský svaz. Byla to pro něj, dlouholetého komunistu, sprcha vskutku velmi studená. Ženě odtud píše v dopise, který poslal po spolehlivém člověku: *Prožívám otřesnou krizi z toho všeho, co vidím, slyším a tuším. Jak se s tím doma vypořádám, zatím nevím. Ale o tom všem až ústně. Nejráděj bych jel domů. O mém stavu nikomu nic neříkej.* To píše z Moskvy půl roku před Únorem. I tento zážitek a jeho dozvuky mohly způsobit, že srdce básníkovo nevydrželo...

Karel Michl zajistil už vážně nemocnému Halasovi návštěvu u primáře prof. MUDr. Bedrny v Hradci Králové. Ten ho v dubnu 1949 prohlédl, k nabídnuté operaci však už nedošlo. V říjnu 1949 měl Halas nastoupit k lázeňskému pobytu v Poděbradech. Místo toho byl převezen do vinohradské nemocnice, kde zemřel.

V lednu 1950, tedy krátce po Halasově smrti, odsoudil jej a jeho poezii Ladislav Štoll ve svém referátu: *Halas se ještě těsněji uzavírá do své škeble a zraňován ostrými zrnky reality /.../ vylučuje perleťový slovní sliz formalistických „krás“.* Odsudek pak vyvrcholil slovy, že *ani Hora, ani Seifert, ani Halas – už nenašli slova verše pro Stalina.* Důsledky už osobu básníka postihnout nemohly, i jeho dílo žilo dál. Mnohé čtenáře právě tento odsudek přivedl k četbě kritizovaných básníků. Že Halasova mistrná poezie významně ovlivnila další básnické generace, to asi není třeba zvláště připomínat. Že zůstává živá, to vědí v knihovnách nejlépe.